

INTERVJU**JEVANĐELJE JE POČETAK
GLOBALIZACIJE**

Sveti duh će u pravo vreme srušiti „berlinski zid“. Od bavljenja tako specifičnim pitanjima kao što je papina poseta, važnije je postaviti pitanje: Kako je moguće da se nešto takvo uopšte postavlja kao problem?

Za LIMEsplus govori beogradski Nadbiskup Stanislav Hočevar

LIMESplus: Da li odnos crkava sa Evropskom unijom treba shvatiti u okvirima obnovljenog ekumenskog dijaloga ili je to pitanje koje svaka veroispovest treba da rešava za sebe?

HOČEVAR: I jedno i drugo. Svakako bi trebalo na prvom mestu jasno definisati pojmove. Mnogo se, naime, spominju izrazi Crkva i crkve, ali im se u javnosti ne pridaje uvek pravi sadržaj. Zbog opšte odgovornosti prema životu i zajedničkom dobru, mediji su pozvani da se brižljivije pozabave teološkim pitanjima. Svaka Crkva – ako je autentična – sama po sebi je dijaloški usmerena. Time sve poziva na dijalog i jasno da sama ponajprije traži dijalog između crkava i verskih zajednica. Upravo zato jasno razlikujemo ekumenski i međuverški dijalog, kao i sveopšti dijalog sa svim ljudima dobre volje. Zbog objektivne stvarnosti postoje i različiti stepeni dijaloga i suradnje. Za sada možemo reći da svaka veroispovest ima svoj odnos prema Evropskoj uniji, ali ujedno po ekumenskom dijalogu, koji obuhvata sve hrišćanske zajednice, mnogi stavovi prema društvu usaglašavaju se na osnovu Jevandelja, na opšte dobro svih.

LIMESplus: Činjenica da se Evropska unija u svom Ustavu opredelila za „pretkostantinovsko“ nasleđe izazvala je velike polemike i reagovanja hrišćanskih zajednica koja su otvorila pitanja o «konzervativnijem» i «modernijem»

pristupu. Koliko su ta pitanja osnovana i kako ih treba razumeti u kontekstu daljeg proširenja EU?

HOČEVAR: Ne slažem se u ovom pitanju sa tvrdnjom o 'pretkostantinovskom nasleđu', jer Konstantin nije uveo državnu religiju, već njegovi naslednici. Osim toga, trebamo uvažavati vrlo jasan stav Drugog vatikanskog crkvenog sabora. Katolička crkva ima jasne kriterije odnosa sa društvom i dobro razvijen sistem socijalnog učenja. Taj stav treba upoznati svako tko stupa u dijalog, jer nepoznavanje stvari dovodi do mnogih poteškoća.

A, uz to treba dodati: Ustav Evropske unije upravo zato nije prihvaćen, jer ne priznaje objektivne stvarnosti – iako treba priznati da birači Francuske i Holandije nisu mislili tim načinom. Ipak, postoji neko Drugi, ko vodi povijest. Političari Europe trebaju priznati svoju supsidijarnost, odnosno ograničene kompetencije. Ukoliko odgovorni za širenje Evropske unije shvate svoje kompetencije i prihvate svoju odgovornost služenja sveopštem dobru, Unija će se normalno širiti i povezivati sve u jednu celinu. Pitanje «konzervativnosti» i «modernizma» ne bih dovodio u vezu s ovim pitanjem, jer je tu prvenstveno reč o ljudskom dostojanstvu.

LIMESplus: Često se govori da sudbina ekumenizma zavisi od odnosa Pravoslavne (i to, pre svega Ruske pravoslavne crkve) i Katoličke crkve. U čemu je uporište takvog gledišta i da li je Moskva u tom slučaju «kamen spoticanja» ili „glavni oslonac“ u odnosima između Rima i pravoslavnog sveta?

HOČEVAR: Sudbina ekumenizma nije u rukama nijedne crkve, iako mogu pojedinačne pomesne crkve Istoka ili Zapada „privremeno“ preuzeti ulogu protagonista. Sveti Duh je onaj, koji poznaje vremena i On će u pravo vreme srušiti „berlinski zid“. On će u pravo vreme i na pravo mesto postaviti ljude Duha. Ako se mi ljudi tome katkada opiremo, čini nam se kao da drugi postaju za nas „kamen spoticanja“, ali oni su u suštini oruđe Božje promisli. To nam svedoče mnogi primeri iz biblijske kao i viševjekovne istorije hrišćanstva. A o dijalogu između Katoličke i Pravoslavne crkve i njihovom zbližavanju dovoljno govori i nedavno zasedanje Međunarodne mešovite komisije za teološki dijalog koje je održano u Beogradu od 18. do 25. septembra 2006. i predviđeni daljnji susreti.

Ako pak tražimo jedino sociološku interpretaciju istorije, onda treba reći da je upravo egocentrični vid političkog upravljanja svetom, to znači onaj koji ne traži opšte dobro nego vidi samo lične interese, glavni uzrok postojanja mnogih poteškoća.

LIMESplus: Odbijanje Ruske i Srpske pravoslavne crkve da prime papu Jovana Pavla, tumačeno je ili argumentovano na različite načine i u različitim

okvirima, uključujući i geopolitičke. Da li je put pape Racionera u Moskvu ili Beograd, danas izvesniji?

HOČEVAR: Mislim da je na ovo pitanje već delimično odgovoreno ranije. Dodat ću samo to da je u istorijskoj perspektivi važnije unaprediti redoviti i potpuni dijalog između Crkve Istoka i Zapada, i to prvenstveno u svakodnevnom životu, nego baviti se tako specifičnim pitanjima kao što je papina poseta. Važnije bi bilo postaviti neka druga pitanja, kao npr.: Kako je moguće da se nešto takvo uopšte postavlja kao problem? Zašto bi neko prečio da duhovni poglavar poseti svoje vernike kojih ovde u Srbiji ima oko pola miliona? Kako bismo onda mogli uopšte govoriti o pravima manjina?

Ali su isto tako važna i pitanja malo šireg opsega: Kako to da civilizacija koja se toliko ponosi slobodom stvara tolike nesigurnosti, pogoduje razvoju terorizma, devijantnosti, ovisnosti i ponižavanja ljudskog dostojanstva. Ako se doista založimo za rešavanje ovih pitanja, onda ona druga nam neće više biti problematična.

No, ovim ne želim isključiti mogućnost posete pape Benedikta XVI ovim područjima, jer bi ona sigurno bila prigoda za susret naroda i kultura koji žive ovde i doprinela većem zbližavanju među verskim zajednicama.

LIMESplus: Pošto promovišu kulturni i svaki drugi pluralizam i time isključuju «državnu crkvu» i povlašćene religije, smatra se da su procesi globalizacije, a time i evropskih integracija, zapravo i protiv klerikalizacije. Kakav je Vaš stav o tome?

HOČEVAR: Evanđelje je početak globalizacije, a ne današnja ekonomija i politika. Krist je slao apostole među sve narode i postavio „globalnu“ strukturu Crkve. Zato možemo reći da je hrišćanstvo najglobalniji pokret služenja čovečanstvu jer se proširio po celom svetu i prilagodio svakoj kulturi. Tu slobodu služenja Crkva i danas traži, a ne neki povlašćeni položaj.

Danas problemi nastaju zbog toga što današnja civilizacija ne traži globalnu ljubav i solidarnost, nego primarno lični uspeh, korist i uživanje. Svakako da postoji i opasnost koju možemo nazvati *klerikalizacijom*, ali je daleko opasnije rušenje osnovnih etičkih načela, koje, na primer, današnji eksperimenti u bio inženjeringu obično podržava, a protagonisti takvog 'pluralizma' često prebacuju odgovornost na one koji brane dostojanstvo osobe i štite život u svim njegovim fazama.

Pokažite mi veći pluralizam od onoga što ga je Bog uspostavio u kozmosu. Ali, tu je različitost komplementarna, jer „jedno“ je u službi „drugog“ a ne „protiv“ drugog, te nikada u službi jedino samome sebi.

LIMESplus: U istoriji odnosa između država i crkava bilo je i pokušaja međusobne instrumentalizacije. U Pravoslavnoj crkvi se, recimo, i govori o «aktivnom partnerstvu». Šta ono, po Vama, znači i gde se susreću, a gde razdvajaju domeni tih „partnera“?

HOČEVAR: I ovo pitanje proizlazi iz „određenog“ pogleda na svet. Tko proučava čovjeka i čovečanstvo, istoriju i sve što je vezano uz događaje, zna vrlo dobro, da će određene tenzije postojati dok bude postojalo čovečanstvo. Crkva je zajednica verujućih ljudi koji žive i rade u određenom vremenu i okruženju, te unatoč jasnoj Božjoj objavi tek postupno ulaze u svu istinu. Živeći u situaciji sa posebnim karakteristikama, jasno je da prema tome i na specifični način odgovaraju na postojeće izazove. Od apostolskih vremena dalje postoje koncili koji rešavaju „specifičnosti“ tako da budu na korist svima.

Upravo zato je danas ekumenski i međuverški dijalog neminovan i svi bez razlike trebamo ga ne samo podržavati nego i svim prikladnim sredstvima intenzivirati i proširivati. U tom susretu Istoka i Zapada doći će do prave komplementarnosti.

Životno iskustvo mi govori da tamo gdje ima mnogo pitanja i problema mogu se naći divna i sveobuhvatna rešenja. Najopasnije je stanje spavanja i bezbrižnosti.

LIMESplus: Danas se dosta govori o „političkoj religiji“ i povezanosti verskog i političkog radikalizma. Kakav je Vaš stav o tome?

HOČEVAR: Ako je reč pravoj religiji onda ona nije „politička“ u smislu stranačkog djelovanja. To ne isključuje njeno socijalno delovanje u smislu traženja opšteg dobra. Ako, pak, nije u službi sveopšteg dobra, onda više nije religija. U vašem se pitanju naslućuju nejasnoće našeg vremena o tome što je to politika, a što je religija. Jadna bi bila religija, koja ne bi nadahnjivala čitav život i odgajala za slobodu i odgovornost, kao i politika koja ne bi bila u službi sviju i supsidijarno unapređivala odgovornu slobodu i saradnju.

„Politička religija“ bi, prema tome, mogla označavati hibrid naše nerealne refleksije pa bi, prema tome, mogla da označava ponudu lažnih vrednosti. A gde postoji bolest tamo se manifestuju i bolesne reakcije, te poduzimaju krive akcije. U tom smislu bismo mogli govoriti o pojavama bilo verskog, bilo političkog radikalizma, koji jedan i drugi predstavljaju ekstreme, kojima je potrebno ozdravljenje.

LIMESplus: Jedno od pitanja koje se sve češće postavlja je i pitanje porekla i duhovnog smisla crkvene imovine, kao i vraćanja imovine oduzete crkvama u doba socijalizma i ranije. Kolika su imovinska potraživanja Katoličke crkve u Srbiji od države i šta očekujete od procesa restitucije?

HOČEVAR: Zašto se ponovno postavlja pitanje „crkvene imovine“? Kakva je to sada odjednom nastala briga o njenom poreklu i duhovnom smislu? Zar ne bi bilo bolje, da zajedno otvorimo Sveto Pismo, posebno Djela Apostolska i tu potražimo odgovor. «Među njima nije bilo siromaha, jer sve što posedovaše, deleše među sobom.» (Up. Dap 3,34) Prava vera stvara zajedništvo duhovnih i materijalnih dobara. To je svima jasno i toliko puta osvedočeno kroz istoriju. Samo oni koji žele stvoriti neku „novu religiju“ ili promovisati neke pseudo-slobode postavljaju ovakva pitanja.

Ali zanimljivo: upravo iste te osobe pitaju Crkvu zašto još više ne pomaže siromasima, zašto ne otvara nove socijalne ustanove i unapredi pravednost, pomirenje i mir. Evo zašto je potrebno da Crkva živi u razumnoj postojanosti i poštuje tradiciju koja nadahnjuje budućnost. Iz toga sledi da će Crkva kod nas poštovati slobodnu odluku onih koji su joj dali na raspolaganje svoju imovinu, da će istu odgovorno upotrebljavati i upravo iz toga proizlazi zahtevati po pravednoj restituciji.

Beogradska nadbiskupija je zbog istorijskih razloga siromašna više od „crkvenog miša“, ali nikada nije zatvorila svoja vrata potrebnima, nego je kroz karitativne ustanove svima pružala pomoć, te se i dalje nada da će odgovoriti svom zadatku po solidarnosti mnogih i uz Božju Providnost.

(priredila Slađana Madžgalj-Žakula)